

Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõu eesmärk on täpsustada ja korrigeerida toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadust¹(LPS), et tagada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta² (ELT L 151, 07.06.2019, lk 70–115) (edaspidi EAA või *direktiiv*) korrektne ja ühtne rakendamine, suurendada õigusselgust ning vähendada ebavajalikku halduskoormust. Muudatused on valdavalt tehnilist ja täpsustavat laadi ega muuda seaduse algseid eesmärke ega põhimõtteid.

Eelnõuga täpsustatakse vastutuse ja kohaldamisala piire seoses kolmandate isikute pakutava veebisidusega, et oleks üheselt selge, millise sisu eest ettevõtja vastutab ja millise eest mitte. Samuti viiakse mikroettevõtja definitsioon kooskõlla direktiivis sätestatuga, mille tulemusel laieneb mikroettevõtjana käsitatavate ettevõtjate ring ning väheneb ligipääsetavusnõuete kohaldamisest tulenev kohustus nende ettevõtjate suhtes, kellele on direktiiviga ette nähtud erandid.

Eelnõu täpsustab ebaoproportsionaalse koormuse ja toote või teenuse olulise muutmisega seotud sätteid, täpsustades loetelusid keeleliselt, et vältida erinevaid tõlgendusi rakendamisel. Samuti korrigeeritakse levitaja teavitamiskohustuse sätet nii, et see vastaks direktiivis kasutatud mõistetele ning oleks praktikas rakendatav.

Teenuselepinguid käsitlevat üleminekusätet täpsustatakse, et oleks selgelt arusaadav, et enne 28. juunit 2025 sõlmitud lepingud kehtivad edasi ka pärast 2030. aastat, kuid nende alusel osutatavad teenused tuleb viia ligipääsetavusnõuetega kooskõlla hiljemalt 28. juuniks 2030. Muudatuse eesmärk on vältida ekslikku tõlgendust, mis tingiks ebavajaliku ja kuluka lepingute massilise ümbervormistamise.

Eelnõuga ajakohastatakse ka seaduse rakendamise mõju analüüsimise eest vastutavat asutust, lähtudes kehtivast ministeeriumide vastutusalade jaotusest, säilitades samas regulatsiooni paindlikkuse edaspidiste halduskorralduslike muudatuste puhul.

Lisaks nähakse ligipääsetavusnõuete hädaabiühendusele kohaldamisele ette pikendatud üleminekuaja kuni 28. juunini 2027, kasutades direktiiviga antud paindlikkust. Muudatuse eesmärk on võimaldada tehniliste arenduste lõpuleviimist kooskõlas teiste liikmesriikide, tootjate ja teenuseosutajatega ning vältida olukorda, kus järelevalvemeetmeid tuleks rakendada objektiivsetel põhjustel täitmata nõuete suhtes.

Halduskoormus väheneb, sest muudatused vähendavad organisatsioonide ringi, kellele nõuded kohalduvad. Lisaks tehakse täpsustusi, mis hoiavad ära võimalikku arusaamatusest tekkivat ebavajalikku tööd.

¹ Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadus-Riigi Teataja

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 07.06.2019, lk 70–115)

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu on ette valmistanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi võrdsuspoliitika osakonna ligipääsetavuse nõunik Krista Erg-Scacchetti (krista.erg@mkm.ee, 5662 8067) ja mõjusid on hinnanud strateegiaosakonna analüütik Age Viira (age.viira@mkm.ee). Eelnõu juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (mari.koik@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Enne eelnõu ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust, tuginedes Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja³ (HÕNTE) § 1 lõike 2 punktidele 1, 2 ja 5. Eelnõu menetlus peab olema kiireloomuline, kuna tegemist on juba rakendatava direktiiviga seotud korrektiividega. Muudatuste järel rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882 korrektselt, hoitakse ära potentsiaalseid rikkumismenetlusi ning vähendatakse halduskoormust.

Muudatused jõustuvad üldkorras, eesmärgiga neid esimesel võimalusel rakendada. Ettevõtjatele, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Siseministeeriumile ning Häirekeskusele pole vaja üleminekuaega, kuna kehtivaid nõudeid leevendatakse. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile §-s 23 ette nähtud seaduse rakendamise mõjuanalüüsi tähtaeg on piisavalt pikk, et vajalikud ettevalmistused teha.

2. Seaduse eesmärk

Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadus on vastu võetud direktiivi ülevõtmiseks Eesti õigusesse. Seadusega kehtestatakse ligipääsetavusnõuded teatavatele toodetele ja teenustele ning reguleeritakse tootjate, teenuseosutajate, importijate ja levitajate kohustusi, samuti järelevalvet ja vastutust ligipääsetavusnõuete täitmise eest. Regulatsioon põhineb direktiivis sätestatud põhiliselt täisharmoneerimise põhimõttel, mille kohaselt ei ole liikmesriikidele selles valdkonnas jäetud üldist kaalutlusruumi riigisiseste erisuste loomiseks.

Seaduse rakendamise käigus on ilmnenu, et mitmed kehtiva regulatsiooni sätted ei ole piisavalt selged, on sõnastatud ebatäpselt või ei ole rakendatavad. Need puudutavad muu hulgas mikroettevõtja mõistet, kolmandate isikute pakutava sisu eest vastutuse ulatust, ebaproportsionaalse koormuse ja toote või teenuse olulise muutmisega seotud tingimusi, levitajate teavitamiskohustust ning üleminekusätteid teenuselepingute puhul. Osaliselt on tegemist keeleliste või tehniliste ebatäpsustega, osaliselt direktiivi ülevõtmisel tekkinud ebaselguste või vigaste viidetega, mis võivad praktikas viia ekslike tõlgenduste ja selgituskohustuse tekkimiseni.

Eelnõukohase seaduse eesmärk on tagada kehtiva regulatsiooni kooskõla Euroopa Liidu õigusega ning parandada õigusselgust ja seaduse praktilist rakendatavust. Eelnõuga ei muudeta ligipääsetavuse poliitika sisulisi eesmärke ega kehtestatud põhimõtteid, vaid täpsustatakse ja korrigeeritakse olemasolevat regulatsiooni, et vältida olukordi, kus seadusest tulenevad nõuded osutuvad ebaproportsionaalseks, eksitavaks või praktikas rakendamatuks.

Kooskõlas hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõikes 4¹ sätestatuga on eelnõu üheks keskseks eesmärgiks halduskoormuse vähendamine. Selleks täpsustatakse kohaldamisala ja vastutuse piire, ühtlustatakse mõisteid direktiiviga ning hoitakse ära ebavajalik aruandlus ning

³ [Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri-Riigi Teataja](#)

selgitustaatluste ja lepinguliste muudatuste esitamine nii ettevõtjate kui ka järelevalveasutuste jaoks. Selge ja üheselt mõistetav regulatsioon võimaldab järelevalvet teha sihitumalt ning toetab ettevõtjaid õigete ja õigeaegsete otsuste tegemisel.

Lisaks arvestab eelnõu direktiivis ette nähtud paindlikkusega hädaabiteenusele kehtestatud ligipääsetavusnõuete rakendamisel. Kehtiva seaduse kohaselt kohaldatakse ligipääsetavusnõudeid hädaabiteenusele alates 28. juunist 2025, kuid praktikas on selgunud, et kolmandatest osapooltest tulenevatel tehnilistel põhjustel ei olnud nende nõuete täielik rakendamine selleks ajaks võimalik. Direktiiv võimaldab hädaabiteenuse puhul ette näha pikema rakendustähtaja ning eelnõu eesmärk on seda paindlikkust kasutada, et lõpetada õigusvastane olukord. Samal ajal keskendutakse nõuete sisulisele elluviimisele.

Kokkuvõttes on eelnõu eesmärgiks korrigeerida kehtivat õigusnormi viisil, mis tagab Euroopa Liidu õiguse korrektse rakendamise, vähendab ebavajalikku halduskoormust ning loob selgema õiguskeskonna ligipääsetavuse nõuete täitmiseks.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Punktiga 1 muudetakse LPS § 2 lõike 9 punkti 2, mis sõnastatakse järgmiselt: „2) **kolmanda isiku poolt** pakutava veebilehe ja mobiilirakenduse sisu suhtes, mida ei rahasta ega arenda asjaomane ettevõtja ja mida ta ei saa mõjutada;“.

Tegemist võib olla varasema tõlke- või kirjaveaga, mis muudab sätte sisu ebaloogiliseks ja direktiivile mittevastavaks. Veebileht võib koosneda eri panustajatelt saadud sisust, samuti lisatakse veebilehele sisu muudest allikatest aja jooksul automaatselt, näiteks dünaamiliselt lisatavad reklaamid. Praegune vigane sõnastus jätab mulje, justkui ettevõtja ei peaks vastutama enda loodud sisu eest, kuigi mõeldud on, et ettevõtja ei pea vastutama teiste ettevõtjate eest. Erandi mõte on selles, et ettevõtja ei satuks seadusega vastuollu kolmandate isikute tegematajätmistest tõttu, mida ta ise mõjutada ei saa. Praegu kehtivas LPS-is on erand sõnastatud: „kolmandale isikule pakutava [...] sisu“, kuid direktiivi art 2 lõike 4 punktis d on kirjas „kolmandate isikute pakutav sisu, mida ei rahasta ega arenda asjaomane ettevõtja ja mida asjaomane ettevõtja ei saa mõjutada“.

Punktiga 2 muudetakse LPS § 3 lõiget 4, mis sõnastatakse järgmiselt: „(4) Mikroettevõtja käesoleva seaduse tähenduses on ettevõtja, kellel on alla kümne töötaja ja kelle aastakäive **või** aastane bilansimaht ei ületa kahte miljonit eurot.“

Praegu kehtiva seaduse kohaselt ei tohi ei mikroettevõtja aastakäive ega aastane bilansimaht ületada kahte miljonit eurot. Mõlemad arvud on maksimaalselt kaks miljonit eurot. Edaspidi on mikroettevõtjana defineeritud ettevõtja, kellel vähemalt üks nendest arvudest (aastakäive või aastane bilansimaht) ei ületa kahte miljonit eurot (ning on alla kümne töötaja, nagu varasemaski definitsioonis). Definitsioon on oluline seetõttu, et LPS-i rakendamisel on mikroettevõtjatele ette nähtud leevendavad erandid. Mikroettevõtjaid puudutav (art 3 p 23, art 4 lg-d 5 ja 6, art 14 lg 4, art 14 lg 8 ja art 16 lg 2) nõuavad täisharmoniseerimist, mis tähendab, et liikmesriigile ei ole direktiivi art 3 punktis 23 defineeritud mikroettevõtjaga seoses jäetud otsustus- ega kaalutlusruumi. Direktiivi ja varasemate dokumentide analüüsist on selgunud, et tegemist on tõenäoliselt sidesõna kirjaveaga eelnõu tekstis (nt selgitavates dokumentides on õige sõnastus), kuid see muudab sätet sisuliselt, mistõttu korrektuur peab läbima tavapärase seadusloomeprotsessi. Direktiivi seda punkti peab rakendama kogu Euroopas harmoneeritult, et tagada ettevõtjate võrdne konkurents.

Punktiga 3 muudetakse LPS § 4 lõike 5 punkti 1 ning see sõnastatakse järgmiselt: „1) ei eelda toote või teenuse märkimisväärset muutmist selliselt, et selle tagajärjel muutuks täielikult toote või teenuse põhiolemus **ja**“.

LPS § 4 lõikega 5 võetakse riigisisesse õigusesse direktiivi 2019/882 art 14 lõige 1. Direktiivis on loetelu osad selgelt ühendatud sõnaga „ning“, kuid LPS § 4 lõikes 5 selline ühendus puudub, mistõttu loetelu ei ole üheselt mõistetav. LPS-is ei ole selgelt aru saada, kas loetelu mõlemad tingimused peavad olema täidetud või piisab ühest. Selguse ja ühetaolise tõlgendamise tagamiseks tuleb loetelu täpsustada ning lisada ühendav sõna „ja“ (hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 25 lg 3).

LPS ligipäasetavusnõudeid kohaldatakse tootele ja teenusele üksnes niivõrd, kuivõrd nende järgimine ei eelda toote või teenuse märkimisväärset muutmist selliselt, et selle tagajärjel muutuks täielikult toote või teenuse põhiolemus ja ei too kaasa ebaproportsionaalset koormust ettevõtjale LPS § 5 tähenduses. Tegemist on kahe eraldiseisva erandiga, millele ettevõtja saab tugineda eraldiseisvalt. Kui üks tingimustest on täidetud, siis ligipäasetavusnõudeid tootele või teenusele vastavas ulatuses ei kohaldata. See aitab vältida arusaama, nagu peaks mõlemad tingimused korraga esinema.

Punktiga 4 muudetakse LPS § 9 ja see sõnastatakse järgmiselt: „Kui levitajale saab teatavaks, et tema **poolt turul kättesaadavaks tehtud** toode ei vasta ühele või mitmele kohaldatavale ligipäasetavusnõudele, teavitab ta mittevastavusest Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit, esitades üksikasjad toote mittevastavuse ja rakendatud parandusmeetmete kohta.“

Kehtiv LPS § 9 näeb ette teavitamiskohustuse „toote turule laskmisel“, mis on toote nõuetele vastavuse seaduse⁴ § 4 lõike 1 punkti 10 tähenduses esmakordne toote turul kättesaadavaks tegemine, kuid direktiiv näeb selle kohustuse ette „toote turul kättesaadavaks tegemisel“ (EAA art 10 lg 5) ehk olenemata sellest, kas keegi teine on juba turul sama toodet kättesaadavaks teinud. Levitajal ei ole võimalik olla toote esmakordne turule laskja, sest tootja puhul on selleks tootja ise (toodet majandustegevuses edasi müües) ning Euroopa Liidu väliste tootjate puhul on selleks üldjuhul importija. Seega korrigeeritakse lauset nii, et see vastaks direktiivile ja oleks rakendatav.

Punktiga 5 muudetakse LPS § 22 lõiget 2, mis sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Enne 2025. aasta 28. juunit sõlmitud teenuseleping, mille tingimused kohalduvaid ligipäasetavusnõudeid ei arvesta, kehtib edasi muutmata kujul kuni selle kehtivusaja lõpuni, **kuid selle lepingu alusel teenuse osutamine tuleb viia ligipäasetavusnõuetega kooskõlla hiljemalt 2030. aasta 28. juuniks.**“

Uus sõnastus on kooskõlas EAA art 32 lõikega 1. LPS § 22 lõike 2 eesmärk ei olnud näha ette teenuselepingu kehtivuse lõppemist pärast 28. juunit 2030. LPS-i seletuskirjas on märgitud, et enne 28. juunit 2025 sõlmitud teenuselepingud jäävad kehtima ka pärast 2030. aasta 28. juunit, kuid teenuse pakkumine tuleb viia ligipäasetavusnõuetega kooskõlla. Praegu kehtiv seadusetekst ei ole kõigi teenuseosutajate jaoks üheselt mõistetav. Praegune sõnastus jätab mulje, et kõik lepingud, mida 28. juuniks 2030 uuesti ei sõlmita, kaotavad kehtivuse ning see tähendaks seda, et pangad peaksid enda klientidega kõik pikaajalised lepingud (nt kodulaenu lepingud) uuesti sõlmima. Seetõttu on vaja muuta LPS § 22 lõike 2 sõnastus selgemaks. Uus sõnastus ei lisa kohustusi ja hoiab ära arusaamatusest tuleneda võivat lepingute muutmist.

⁴ [Toote nõuetele vastavuse seadus-Riigi Teataja](#)

Punktiga 6 lisatakse LPS § 22 lõige 6, mis sõnastatakse järgmiselt: „(6) Hädaabiühendusele kohaldatakse käesoleva seaduse nõudeid alates 2027. aasta 28. juunist.“

Üldiselt peavad teenused vastama LPS-i nõuetele 28. juunist 2025, aga hädaabiteenusele on direktiiviga lubatud sätestada hilisem rakendamise kuupäev aastal 2027. EAA art 31 lõige 3 lubab liikmesriikidel otsustada kohaldada meetmeid seoses art 4 lõikes 8 sätestatud kohustustega hiljemalt 28. juunist 2027. Eesti ei rakendanud LPS-i kehtestamise ajal hädaabiteenusele pikemat tähtaega, mistõttu hädaabiteenusele hakkasid kehtima ligipääsetavuse nõuded juba 28. juunil 2025. Eestis on ligipääsetavat hädaabiteenust ette valmistatud juba aastaid, kuid 2025. aastal selgus, et ülejäänud turg (telefonitootjad, sideettevõtjad) pole ligipääsetava hädaabiteenuse rakendamiseks veel valmis, mistõttu ei olnud võimalik 2025. aastaks ligipääsetava hädaabiühenduse tehnilisi arendusi lõpuni viia. Seetõttu on Eestis hädaabiteenus hetkel LPS-iga vastuolus. On võimalik, et kaebuste korral peab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet seda rikkumist menetlema hakkama, mis ei ole mõistlik, arvestades, et probleemi põhjus on kolmandates osapooltes, kes pole ka otseselt midagi valesti teinud. Kokkuvõttes on mõistlik seadusesse lisada direktiiviga lubatud rakendustähtaja pikendamine, et arendused saaks lõpule viia teiste riikide ja osapooltega sama ajakava alusel.

Lisamärkus: EAA art 31 lõike 3 eestikeelne versioon⁵ viitab lõikele 4 tehiskeskkonna kohta, mis on vale viide. Inglisekeelses versioonis⁶ on õige viide lõikele 8, mis räägib hädaabiteenusest. Lähtutakse direktiivi ingliskeelsest originaaltekstist.

Punktiga 7 muudetakse LPS § 23, mis sõnastatakse järgmiselt:
„**Valdkonna eest vastutav ministeerium** analüüsib hiljemalt 2028. aastal käesoleva seaduse rakendamise mõju ja tulemuslikkust.“

LPS-i koostamise ajal oli ligipääsetavus Sotsiaalministeeriumi vastutusalas, mistõttu seaduse rakendamise analüüsimine oli Sotsiaalministeeriumi vastutada. Pärast seda on ligipääsetavuse eest vastutanud Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning praegu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Seetõttu on mõislik mõjuanalüüsi vastutajat muuta, kuid jätta nimetamata konkreetne ministeerium. Ministeeriumi saab vajadusel vaadata Vabariigi Valitsuse seadusest⁷.

Mõju ja tulemuslikkuse analüüsi on vaja edasise poliitika kujundamiseks ning seda saab kasutada EAA art 33 lõikest 3 tuleneva aruandmise kohustuse täitmiseks.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu punktiga 2 muudetakse toodete ja teenuste ligipääsetavuse seaduses mikroettevõtja definitsiooni, mis viiakse vastavusse direktiivi art 3 punktiga 23.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses direktiiviga. Eelnõu ei ole vastuolus Euroopa Liidu teiste õigusaktidega. Eelnõu ning eespool nimetatud direktiivi sätete vastavustabel on esitatud seletuskirja lisa 1.

6. Seaduse mõjud

Eelnõuga kavandatavad muudatused on valdavalt tehnilist ja täpsustavat laadi ning nende eesmärk on tagada õigusselgus ja kooskõla Euroopa Liidu õigusega. Kehtiva regulatsiooni peamised põhimõtted ja eesmärk ei muutu. Muudatused täpsustavad olemasolevat regulatsiooni

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32019L0882>

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L0882>

⁷ [Vabariigi Valitsuse seadus-Riigi Teataja](#)

ajal, mil seaduse kohaldamisalas olevate toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete rakendamine on alles kujunemas.

Mõjud on esitatud peamiste puudutatud sihtrühmade kaupa: puudega ja piiratud funktsionaalse võimekusega inimesed (sotsiaalsed mõjud), ettevõtjad ning avalik sektor (mõju majandusele ja halduskoormusele) ning mõju avalikule sektorile, kus eelnõuga kavandatud muudatuste mõju avaldub töökorralduslikes muudatustes. Mõju olulisust nendes sihtrühmades hinnatakse, arvestades sihtrühma suurust, mõju ulatust, avaldumise sagedust ning ebasoovitavate mõjude riski.

6.1. Mõju puudega ja piiratud funktsionaalse võimekusega inimestele

Ligipääsetavusnõuete kehtestamine toodetele ja teenustele 2025. aasta juunis on mõjutanud eeskätt puudega inimeste, aga ka piiratud funktsionaalse võimekusega inimeste⁸ õigusi ühiskonnaelus võrdsetel alustel osa võtta. Piiratud funktsionaalsusega inimesed võivad olla nii lapsed ja noorukid, vanemaealised kui tervisest tingitud ajutise või igapäevase tegevuspiiranguga inimesed, kelle jaoks ligipääsetavad lahendused on igapäevase iseseisva toimetuleku eelduseks. Sihtrühma suurust pole arvuliselt täpselt võimalik määrata, kuid direktiivi üle võtnud toodete ja teenuste ligipääsetavuse seaduse eelnõu seletuskirja mõjuanalüüsi kohaselt võib mõjutatud sihtrühm olla ligi kolmandik rahvastikust, mis tähendab, et tegemist on kogu elanikkonda arvestades keskmise suurusega sihtrühmaga. Arvestades, et Eestis on kasutusel inimese elukaarel põhinev ligipääsetavuse käsitlus, mis tähendab, et iga Eesti inimene vajab eluetappides liikudes erinevaid ligipääsetavuse lahendusi, võib pikas perspektiivis sihtrühma pidada suureks.

Eelnõuga kavandatud muudatused suurendavad elanike jaoks õigusselgust, kuna selgemalt on määratud ettevõtjate vastutus ning ligipääsetavusnõuete rakendamise ulatus. See parandab tarbijate arusaama sellest, millisel juhul on võimalik eeldada ligipääsetavaid tooteid ja teenuseid ning millal mitte.

Mikroettevõtjate erandi laienemine võib tähendada, et tulevikus on turul ligipääsetavaid tooteid ja teenuseid vähem, kui seni elanikkonnas eeldati ja loodeti. Samas on mõjutatud ettevõtjate (ja seega ka nende pakutavate teenuste ja toodete) osakaal väike ning kuna regulatsiooni rakendamine on alles algusjärgus, ei ole turupraktika veel jõudnud kujuneda ega ootused kinnistuda. Leevendusmeetmena on vaja teha ligipääsetavusalaseid koolitusi igas suuruses ettevõtjatele, et neid innustada omal initsiatiivil ligipääsetavust edendama. See saab toimuda näiteks teadlikkuse parandamise, klientide vajaduste ja mugavuse ning kasumlikkuse selgitamise abil. Selle tulemusena võib pikemas perspektiivis väheneda kirjeldatud ebasoovitavate mõjude risk elanikele.

Hädaabiteenuse ligipääsetavuse rakendamise üleminekuaja pikendamine direktiiviga lubatud tähtaja lõpuni tuleneb tehnilisest ja koordineerimisvajadusest, kuna 112 ligipääsetavuse lahenduste arendamine ja kasutuselevõtt eeldab ühtset rakendamist koos teiste Euroopa riikide, tootjate ja teenuseosutajatega. Ligipääsetavusnõuetele vastav 112 peab lisasuhtluskanalite (nt videokõned koos inglise ja vene keelest tõlke võimalusega, reaaliajase tekstivestlus jmt) kasutuselevõtu kaudu tagama ligipääsu ka kurtidele, vaegkuuljatele, pimedatele ja nägemislangusega elanikele, liitpuudega inimestele, võõrkeelsele sihtgrupile, vägivalla ohvriks langenutele ja teistele. Hädaabiteenuse ligipääsetavuse rakendamise üleminekuaja pikendamine tähendab elanike jaoks, et elupäästvad lahendused lükkuvad kahe aasta võrra edasi, mis ei vasta ootusele, et need võetakse kasutusele varem. Kõigil inimestel peab olema võimalus

⁸ Piiratud funktsionaalse võimekuse all mõeldakse füüsilise, vaimse, intellektuaalse, meelelise või vanusega seotud vaeguse või muu alalise või ajutise keha võimekusega seotud põhjust, mis koostoimes erinevate takistustega võib tõkestada inimese ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel osalemist, sealhulgas ligipääsu toodetele ja teenustele.

hädaolukorras kiiresti ja iseseisvalt abi kutsuda, kuid praegu see alati nii ei ole. Samas säilib olemasolev hädaabisüsteem ning olukord ei halvene võrreldes praegusega.

Arvestades kõiki eespool nimetatud muudatusi, on mõju avaldumise sagedus puudega ja piiratud funktsionaalse võimekusega inimestele väike, kuna kokkupuude muudatustest tulenevate mõjudega toimub eelkõige konkreetsetes olukordades kindlate toodete või teenuste kasutamisel või hädaabiteenuse kasutamisel. Mõju ulatus on tervikuna samuti väike, sest elanike käitumises ja õigustes olulisi muutusi ette pole näha ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele. Üksikutes olukordades ja konkreetsete sihtrühmade puhul võib hädaabi ligipääsetavuse edasilükkumine olla siiski kriitilise mõjuga. Ebasoovitavaid mõjusid (vähem ligipääsetavad tooted ja teenused, hädaabiteenuse ligipääsetavuse lahenduste rakendamise üleminekuaja pikendamine) leevendab asjaolu, et praktiline olukord inimeste jaoks ei halvene võrreldes olemasolevaga. Lisaks toetab õigusselguse paranemine ja ühtsem rakendamine toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete direktiivi üle võtnud ligipääsetavuse seaduse eelnõu suurt eesmärki: edendada iga isiku täielikku ja teistega võrdsetel alustel ühiskonnaelus osalemist, sõltumata tema võimetest, luues seeläbi kaasavam ühiskond, mis lihtsustab puudega inimeste iseseisvat toimetulekut.

6.2. Mõju ettevõtjatele

Eestis tegutsevad LPS-i reguleeritavates valdkondades enamasti mikroettevõtjad (sh FIE-d) ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad. Mikroettevõtjate definitsiooni täpsustamine suurendab erandite kohaldamisala, mille tulemusel väheneb ligipääsetavusnõuetest tulenev kohustuste maht nende ettevõtjate jaoks. See tähendab, et võrreldes kehtivaga väheneb osa ettevõtjate halduskoormus, sest ettevõtjad ei pea hindama oma toodete ja teenuste vastavust ligipääsetavusnõuetele ega andma kinnitust ja täiendavat teavet toote või teenuse ligipääsetavuse kohta. Mikroettevõtjate definitsiooni täpsustamisest mõjutatud ettevõtjate sihtrühma kohta täpsed avalikud andmed puuduvad, kuid võib eeldada, et nende osakaal kõigist ettevõtjatest on väike.

Samas on ligipääsetavus üha enam kujunemas turupõhiseks kvaliteedistandardiks ning ettevõtjate teadlikkus ja konkurentsiturve toetavad selle vabatahtlikku rakendamist. Toodete ja teenuste ligipääsetavuse tagamine aitab ettevõtjatel paremini konkurentsipüüdlust, kuna see laiendab kasutajaskonda ja parandab kasutuskogemust. Ligipääsetavuse arvestamine toodete ja teenuste disaini varases etapis on oluliselt kulutõhusam kui hilisem kohandamine. Kasvupotentsiaaliga mikroettevõtjatel on seetõttu mõistlik juba algusest peale arvestada ligipääsetavusnõuetega, kuna ettevõtja kasvades muutuvad need kohustuslikuks. Kuigi see võib eeldada suuremat teadlikkust, ei takista seadusemuudatus ettevõtjate sellist lähenemist. Mikroettevõtjatel on soovitatav tootearenduses ligipääsetavusega arvestada, kuna see toetab konkurentsivõimet, võib kujuneda konkurentsieeliseks ning tagab valmisoleku nõuete rakendamiseks ettevõtja kasvu korral.

Muudatus, mis täpsustab ettevõtjate veebisisu eest vastutuse piire, lihtsustab ligipääsetavusnõuete rakendamist, kuna on selgem, millise sisu eest ettevõtja vastutab ja millise eest mitte. Samuti välditakse eelnõukohaste muudatustega ebavajalikke lepingumuudatusi, mida ettevõtjad muidu peaksid tegema.

Kokkuvõttes on muudatuste mõju ulatus ja sagedus kogu majanduse vaates väikesed, kuna kohaldamisala hõlmab vaid konkreetseid toote- ja teenusekategooriaid, mistõttu see ei laiene kogu ettevõtlussektorile. Muudatused ei too mõjutatud ettevõtjate töös kaasa märkimisväärsed muutusi, pigem õigusselgust ja osal ettevõtjatel ka halduskoormuse vähenemist. Kuna regulatsiooni rakendamine on alles algusjärgus, ei ole ettevõtjad ligipääsetavuse nõuetega veel jõudnud kohaneda.

6.3. Mõju avalikule sektorile

Rakendamise eest vastutava asutuse ajakohastamine tagab vastavuse kehtivale haldusjaotusele ning vähendab vajadust edaspidisteks seaduse tehnilisteks muudatusteks.

Selgem regulatsioon vähendab TTJA-le esitatavate selgitustaotluste ning võimalike vaidluste hulka. Samuti välditakse järelevalvemenetlusi olukordades, kus nõuete täitmine ei ole tehniliselt võimalik. Kokkuvõttes on mõju avalikule sektorile väike ning seisneb peamiselt halduskoormuse vähenemises ja töökorralduse selguse paranemises.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Lisategevusi ja -kulusid ei teki, jätkub tavapärane töö. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning TTJA jätkavad ligipääsetavuse alase teadlikkuse parandamise tegevustega tavapäraselt. Õigusselguse paranedes väheneb TTJA halduskoormus päringutele vastamisel. Siseministeerium ja Häirekeskus jätkavad ligipääsetava hädaabiteenuse arendamist nii kiires tempos, kui tehniliselt võimalik. Kohalikule omavalitsusele ei teki tegevusi, kulusid ega tulusid.

8. Rakendusaktid

Käesoleva seaduse eelnõu rakendamiseks ei ole vaja kehtestada uusi ega muuta olemasolevaid rakendusakte. Seoses direktiivi rakendamisega on vaja sarnaseid tehnilist laadi täpsustusi teha kolmes ministri määruises, kuid neid menetletakse sõltumata siinsest eelnõust.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras. Direktiivi nõudeid on rakendatud juba 2025. aastast. Nõuded leevenevad, mistõttu rakendajatele ei ole vaja üleminekuaega.

9. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumitele ja Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks järgmistele organisatsioonidele: Eesti Linnade ja Valdade Liit, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Häirekeskus, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Kestliku Ettevõtluse Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, MTÜ Eesti E-kaubanduse Liit, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Pimedate Liit, Eesti Kurtide Liit, Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit, Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit, MTÜ Lastekaitse Liit, Eesti Noorteühenduste Liit ning Eesti Pensionäride Ühenduste Liit.

Algatab Vabariigi Valitsus ... 2026

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)